МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності «Фінанси і кредит»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Державні та муніципальні фінанси»

на тему: «Місцеві податки і збори та їх роль у місцевих бюджетах України»

Виконавець

студентка центру заочної форми навчання

Філіпович М. В. _____

Науковий керівник

к.е.н., доцент

Слатвінська М.О. _____

ОДЕСА – 2017

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми магістерської роботи зумовлена сукупністю чинників прагматичного та теоретичного характеру**.** Після здобуття незалежності перед Україною постали завдання становлення такої податкової системи, яка відповідає ринковим умовам, нормам та ідеалам правового суспільства. Такі прагнення визначенні, з одного боку необхідністю формування в Україні реального місцевого самоврядування як необхідної умови розвитку демократичного суспільства, а з іншого – потребою ефективного функціонування системи державних і місцевих фінансів.

Підвищення результативності фінансової діяльності держави передбачає докорінну перебудову податкової системи і вдосконалення такого важливого його інструменту як місцеві податки та збори.

На сучасному етапі розвитку економіки без перебільшення надається вирішальне значення місцевим податкам та зборам. Вони є складовою частиною податкової системи держави і покликані відповідати інтересам органів місцевого самоврядування, оскільки оцінюються як самостійне джерело доходів місцевих бюджетів.

Питання сутності місцевих податків та зборів теоретично були обґрунтовані у працях таких науковців, як: Томас Гоббс, Оноре Габріель Рікетті Мірабо, Кнут Віксель, В.О. Лебедєв, М.М.Черновська, В.І.Кравченко, Л.Г.Маркова, В.Б.Хмельницька та інші.

В місцевому оподаткуванні існує ряд не розв’язаних проблем. Перш за все інститут місцевих податків та зборів перебуває в стадії встановлення, про що свідчить їх незначна частка в доходах місцевих бюджетів. По-друге, практика справляння місцевих податків та зборів в Україні за останні роки виявила багато недоліків, які зумовленні невирішеністю як суто теоритичних проблем, так і невизначеністю багатьох технічних процедур - механізму обчислення, пріоритетів у наданні пільг, планування місцевих податків та зборів. Тому перед вченими стоїть основна задача створити таку модель місцевого оподаткування, яка б забезпечила стабільну фінансову базу місцевого самоврядування, основу яких повинні складати місцеві податки та збори. Актуальність цієї проблеми та недостатній рівень її вивчення у вітчизняній економічній науці зумовили вибір теми магістерської, її мету, основні завдання, предмет та об’єкт дослідження.

Мета і завдання магістерського дослідження. Основна мета роботи полягає у теоретичному обгрунтуванні сутності місцевих податків і зборів та їх ролі у податковій системі України.

Відповідно до поставленої мети у роботі передбачено вирішити такі теоретичні та практичні завдання:

- дослідити теоретичні основи формування місцевих податків і зборів у місцевих бюджетах;
- проаналізувати проблеми формування місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків і зборів
- оцінити ефективність місцевих податків і зборів у формуванні місцевого бюджету;

– окреслити сучасні проблеми та шляхи удосконалення організації адміністрування місцевих податків і зборів.

Об'єкт магістерського дослідження – місцеві податки і збори, які є важливим джерелом формування доходів місцевих бюджетів в частині власних доходів.

Предметом магістерського дослідження є механізм місцевого оподаткування та особливості його функціонування з урахуванням територіальних особливостей.

Методологічною основою магістерської роботи є праці класиків економічної науки, а також роботи сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, де висвітлюються питання місцевого оподаткування та механізм справляння місцевих податків і зборів.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти України, які регламентують існуючу систему місцевих податків та зборів у місцевих бюджетах, матеріали Міністерства фінансів України, дані статистичних щорічників та інформаційно-аналітичних бюлетенів, наукова монографічна література, статті вітчизняних та зарубіжних вчених тощо.

Методами дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, системний та комплексний підхід до вивчення теоретичних аспектів формування місцевих податків і зборів, у межах якого у роботі використовувались методи аналізу, синтезу, статистичні прийоми групування, графічно-табличний метод, історичний метод, метод узагальнення.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменування) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 91 сторінку. Основний зміст викладено на 60 сторінках. Робота містить 5 таблиць, 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи формування доходів місцевих бюджетів за рахунок податків та зборів»** розглянуто процес становлення місцевих податків і зборів та визначено їх поняття, як складової доходів місцевих бюджетів.

У другому розділі **«Практика та проблематика формування доходу місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків та зборів»** проаналізовано виконання місцевих бюджетів України за доходами та розглянута динаміка та структура місцевих податків і зборів в Україні. Також проведена оцінка ефективності місцевих податків та зборів у формуванні місцевого бюджету.

У третьому розділі **«Перспективи реформування системи місцевого оподаткування та їх роль у формуванні місцевих бюджетів в Україні»** запропоновано рекомендації з удосконалення організації адміністрування місцевих податків та зборів, а саме:

1) вдосконалення адміністрування плати за землю шляхом завершення процедури грошової оцінки земельних ділянок і скасування фіксованих ставок податку для оподаткування земель, нормативна грошова оцінка яких не проведена, застосування таких ставок фактично не відображає ринкову вартість землі;

2) змінити порядок стягнення податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, опираючись на світову практику застосування податку на

нерухомість і обкладати податком усю нерухомість і не лише фізичних, а й юридичних осіб, при чому ставки мають бути затверджені у відсотках від ринкової або оціночної вартості майна;

3) при реєстрації фізичних та юридичних осіб як платників податків варто надавати індивідуальну пластикову смарт-картку з набором ідентифікаційних даних та відкритим електронним ключем цифрового підпису;

4) звернути увагу на пропозиції, щодо впровадження в Україні Єдиного рахунку для сплати податків, який дозволяє одним платежем сплатити грошові зобов'язання по всіх податках і зборах та показує податковим органам реальну картину про стан розрахунків платників з бюджетом;

5) за світовим досвідом необхідно залучити до місцевих податків і зборів податок на прибуток підприємств, адже у більшості зарубіжних країн вони є основним дохідним джерелом місцевих бюджетів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних засад теорії та практики формування місцевих податків і зборів та їх адміністрування дозволило зробити ряд висновків та пропозицій, що стосуються основних аспектів цієї важливої проблеми.

Отже, процес становлення місцевих податків і зборів як інституту місцевих фінансів розпочався після 1990 р. із здобуттям Україною незалежності. Після чого була створена власна система місцевого самоврядування, яка протягом багатьох років розвивалася та набувала певних змін.

Насьогодні місцеві податки та збори – це податки та збори, які встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства, вони є обов'язковими до сплати в межах адміністративно-територіальних одиниць та зараховуються до їх бюджетів. Тобто це одна із складових доходів місцевих бюджетів. В Україні до місцевих податків та зборів, відповідно до Податкового кодексу України, відносяться податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

Опираючись на проведений аналіз у роботі, можна сказати, що частка місцевих податків та зборів у доходах місцевих бюджетів протягом 2012 – 2016 років збільшувалась, а саме у 2016 році вона складала 24,75 % або 42261,6 млн. грн., що на 2 % більше ніж у 2015 році, та на 19% більше ныж у 2012 році. Таке збільшення було викликано включенням до складу місцевих податків та зборів податку на майно та внесеними змінами до єдиного податку. Тобто структура місцевих податків та зборів зазнала на протязі аналізує мого періоду не аби яких змін.

Щодо виконання плану по надходженнях місцевих податків і зборів, продовж аналізуємого періоду план було виконано та навіть перевиконано у 2012 році на 21,4%, у 2013 році на 14,1%, у 2014 році на 1,9%, у 2015 році на 114,8%, у 2016 році на 12,3%. Але, план по загальних надходженнях до місцевих бюджетів було недовиконано у 2013 та 2014 роках. Це відбулося за рахунок невиконання плану інших податкових надходжень, зокрема податку на доходи фізичних осіб на 7%,

податку на прибуток підприємств на 18%, рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів на 13%, внутрішніх податків на товари і послуги на 87%, неподаткові надходження на 30%, власних надходжень бюджетних установ на 35% та доходів від операцій з капіталом на 50%. А у 2015 році та 2016 році ситуація була більш позитивною, адже було перевиконання плану по всім показникам більше ніж на 10%.

Слід також, звернути увагу на оцінку ефективності місцевих податків та зборів у формуванні місцевого бюджету, який було проведено у роботі. Було розраховано коефіцієнт еластичності та коефіцієнт збиранності. Підвищення коефіцієнта еластичності (до 0,02) у 2015 році спричинене значним зростанням обсягу місцевих податків і зборів у результаті реформування. Незважаючи на збільшення надходжень місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів, зростання коефіцієнта еластичності не відбулося, адже у тому ж році спостерігалося і зростання ВВП країни.

Коефіцієнт збираності коливався в межах 1 – 1,2, що в цілому є позитивним результатом роботи фіскальних органів. Водночас надмірна зосередженість податкових інспекцій на виконанні планових показників посилює адміністративний тиск на суб’єктів господарювання, що, у свою чергу, спричиняє штучне підвищення податкового навантаження.

Також у роботі розглянуто і світовий досвід місцевого оподаткування на прикладі Франціі, Канади та США. Так у податковій системі Франції місцеві податки відіграють значну роль. Із системи місцевих податків виділяють чотири, які мають найбільшу питому вагу. Серед них: земельний податок на забудовані ділянки, земельний податок на незабудовані ділянки, податок на житло, професійний податок.

До місцевих доходів у Канаді відносяться податок на майно, податки на підприємства, інші податки і збори. До інших муніципальних податків і зборів відносяться цільові збори на протипожежний захист, збирання сміття, благоустрій території (освітлення, тротуари і т. д.), збори за користування місцями відпочинку тощо. Даними зборами оподатковується нерухомість (магазини, будинки), оскільки власники одержують вигоди від заходів по благоустрою. Питома вага зборів досягає 15% доходної частини бюджетів муніципалітетів. Сума збору фіксована або залежить від величини відповідних будівель.

В США місцеві податки справляються на локальному рівні під юрисдикцією органів влади місцевих адміністративно-територіальних одиниць. До останніх відносяться муніципалітети (міста), графства (райони), тауншипи (містечко), шкільні та спеціальні округи. Всього в США налічується близько 80 тис. місцевих органів влади і, отже, відповідна кількість місцевих бюджетів. Серед місцевих податків найперше фіскальне значення має податок на нерухоме і рухоме майно. В загальній сумі місцевих податків доля майнового податку в окремі роки перевищує 80%. Отже значну роль у місцевих податках зарубіжних країн відіграє податок на майно.

На основі проведеного аналізу можна сказати, що реформування податкової системи має як позитивні моменти, такі як збільшення ефективності місцевих

податків, розширення об’єкту оподаткування податком на нерухоме майно (житлова та нежитлова нерухомість), що відповідає світовим тенденціям, збільшення питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів, так і негативні, а саме:

1) незначна фіскальна роль місцевих податків і зборів і, як наслідок низька їх питома вага в доходах місцевих бюджетів;
2) відсутність самостійних прав у органів місцевого самоврядування щодо запровадження на своїй території власних податків і зборів;
3) нерозвиненість податків, які відображають політику, місцевих властей;
4) недосконалість процесу обміну інформацією між контролюючими органами, органами місцевого самоврядування та платниками податків;
5) з’єднання податків із різними об’єктами оподаткування, різною базою оподаткування, різними сатвками та порядком обчислення;
6) фіксована ставка транспортного податку у розмірі 25 000 грн.;
7) базою оподаткування податку на нерухоме майно є загальна площа об’єкта житлової та нежитлової нерухомості.

Для вирішення вищезазначених негативних аспектів у місцевому оподаткуванні наведено шляхи їх усунення:

1) вдосконалення законодавчої бази справляння місцевих податків і зборів;
2) збільшення питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетах шляхом розширення переліку місцевих податків і зборів;
3) запровадження нових місцевих податків і зборів, таких які будуть відображати ті чи інші послуги місцевих органів влади, наприклад податок за вивіз сміття;
4) удосконалення процесу обміну інформацією платниками податків, місцевими органами влади та контролюючими органами;
5) розмежування податку на майно, або встановлення його базою оподаткування вартості майна власника.

Для забезпечення фінансової незалежності місцевих органів влади в Україні необхідно посилити вплив місцевих податків і зборів в частині формування дохідної бази місцевих бюджетів, дозволити регулювати їм ставки місцевих податків і зборів. Втілення рекомендацій буде сприяти збільшенню дохідної частини місцевих бюджетів, що знайде своє відображення у розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

АНОТАЦІЯ

Філіпович М.В., «Місцеві податки і збори та їх роль у місцевих бюджетах України», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси і кредит» за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2017 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – місцеві податки і збори, які є важливим джерелом формування доходів місцевих бюджетів в частині власних доходів.

У роботі розглядаються теоретичні основи формування доходів місцевих бюджетів за рахунок податків та зборів, а саме, історичні аспекти формування місцевих податків та зборів Україні, характеристика місцевих податків та зборів, які формують доходи місцевих бюджетів, як в Україні, так і світовій практиці.

Проаналізовано виконання місцевих бюджетів України за доходами та розглянута динаміка та структура місцевих податків і зборів в Україні. Також проведена оцінка ефективності місцевих податків та зборів у формуванні місцевого бюджету.

Розглянуто напрями зміцнення фінансової основи місцевих бюджетів в Україні та запропоновані рекомендації з удосконалення організації адміністрування місцевих податків та зборів.

Ключові слова: місцеві податки та збори, місцевий бюджет, адміністрування податків і зборів.

ANNOTATION

Filipovych M. V., «Local taxes and fees and their role in the local budget of Ukraine», thesis for Master degree in specialty «Finance and Credit» under the program «State and municipal finances»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2017

Thesis consists of three chapters. Object of study are the local taxes and fees, because they are important source of local budget revenues in terms of their own revenues.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of basis for the formation of local budgets through taxes and duties, namely, historical aspects of local taxes in Ukraine, characteristic of local taxes and fees, which form the incomes of local budgets in Ukraine and world practice .

There are analysis of incomes in local budgets in Ukraine. There is detailed dynamics and structure of local taxes and fees in Ukraine. Also evaluated the efficacy and role of local taxes and fees in the formation of the local budget to the budget.

There are considered directions of strengthening of the financial basis of local budgets in Ukraine and recommended for improving the organization of administration of local taxes and fees

Keywords: local taxes and fees, local budget, the administration of taxes and fees.